

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

- Aan:
Minister van Defensie
De Staatssecretaris van Defensie
De Chef Defensiestaf
De Secretaris-Generaal

i.a.a. PCDS
SCOCIS
HOZ
DAB
HCZ

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/4759	07 december 1992

Onderwerp
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 94/92)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in de voormalige Joegoslavische federatie.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

94/92

(Afgesloten 071200 DEC 1992)

Bosnië-Herzegovina

De gevechten in Bosnië-Herzegovina blijven eenzelfde intensiteit vertonen en lijken zich onverminderd te concentreren rond Sarajevo, de noordelijke corridor rond Gradacac en Brcko, in het centrum van de republiek en in het westen bij Bihac. Het afgelopen weekeinde hebben de Serviërs terreinwinst geboekt ten westen van Sarajevo. Op grond daarvan hebben vertegenwoordigers van de Bosnische strijdkrachten de vrees uitgesproken dat de stad na een beleg van vele maanden uiteindelijk toch in Servische handen zal vallen.

Er zijn meldingen dat de Servische belegeraars van Gradacac de afgelopen weken nieuwe tanks en andere uitrusting hebben aangevoerd. Zij zouden zich voorbereiden op eventuele gevechten in winterse omstandigheden. Dit kan erop wijzen dat de strijd in centraal-Bosnië niet, zoals de afgelopen winter in Kroatië het geval was, onder invloed van de verslechterende weerssituatie zal afnemen.

De EG-waarnemersmissie maakt melding van een luchtlijn van Zagreb (Kroatië) naar Cazin, ten noorden van Bihac, in Bosnië-Herzegovina. Hieraan zouden enkele kleinere transportvliegtuigen deelnemen. Hoewel geen indicatie bestaat over de lading die zij vervoeren, is het denkbaar dat zij de Moslim en Kroatische verdedigers van de door Serviërs belegerde enclave rond Bihac bevoorraden en zich daardoor schuldig maken aan schendingen van het wapenembargo op Bosnië-Herzegovina. Dit vormt tevens een nieuwe indicatie van Kroatische betrokkenheid bij het conflict in de buurrepubliek.

Internationale vredesinspanningen

De bevelhebber van UNPROFOR, Nambiar, heeft bekend gemaakt dat de hulpvluchten op Sarajevo, die reeds waren opgeschort in verband met de beschieting van het vliegtuig van de VN-commandant in Bosnië, Morillon, pas zullen worden hervat als alle partijen garanties geven voor de veiligheid van de vliegtuigen die de luchtbrug in stand houden. De stadscommandant van Sarajevo, Razek, heeft het afgelopen weekeinde verklaard dat de vredes pogingen van de VN in die plaats volledig zijn mislukt. De VN-commissaris voor Vluchtelingen (UNHCR) heeft gesteld dat er een einde moet komen aan het hinderen van hulpkonvooien over land. Deze uitspraken onderstrepen dat het uitvoeren van de taak van UNPROFOR in Bosnië-Herzegovina onder de huidige omstandigheden vrijwel onmogelijk is.

Vorige week heeft Nambiar reeds verklaard dat hij onder de huidige omstandigheden geen mogelijkheid ziet om het VN-vredesplan voor Kroatië uit te voeren. Als belangrijkste obstakel noemde hij het feit dat de Servische gevechtsgroepen weigeren mee te werken aan de -in het vredesplan voorziene- demilitarisering, met name hun eigen ontwapening. Nambiar wees erop dat UNPROFOR die ontwapening met geweld kan afdwingen, maar dat dit zou leiden tot verliezen en daardoor tot politieke problemen voor de regeringen die troepen bijdragen aan UNPROFOR.

Servië

Het Servische Hooggerechtshof heeft bepaald dat het bezwaar dat federaal premier Panic had aangetekend tegen zijn uitsluiting als kandidaat voor de

komende Servische presidentsverkiezingen, gegrond is. De Servische kiescommissie heeft echter opnieuw de kandidatuur van Panic afgewezen, omdat deze niet voldoet aan de bepaling dat kandidaten tenminste een jaar in Servië woonachtig moeten zijn. Hoewel Panic inderdaad niet aan deze bepaling lijkt te voldoen, heeft hij opnieuw het recht om in beroep te gaan.

Aan de uiteindelijke beslissing rond Panic's kandidatuur zullen niet alleen juridische, maar ook politieke overwegingen ten grondslag liggen. Een aantal oppositiepartijen heeft gedreigd de verkiezingen te zullen boycotten als Panic van deelname uitgesloten blijft, zodat diens uitsluiting kan leiden tot grote politieke onrust. Daar de kandidaat van de socialisten, de huidige president Milosevic, van mening lijkt te zijn dat hij Panic in een directe confrontatie kan verslaan, behoeft diens deelname geen bedreiging meer te vormen voor de positie van Milosevic.

In dit verband is vermeldenswaard dat Milosevic in recente opiniepeilingen na federaal president Cosic de populairste politicus in "Joegoslavië" wordt genoemd. Panic wordt in deze peilingen nog voorafgegaan door socialistische of extreem-nationalistische politici als de Montenegrijnse president Bulatovic (die waarschijnlijk zijn functie na de komende verkiezingen zal behouden) en de leider van de SRS-partij, Seselj.

De sancties tegen "Joegoslavië" blijven de Servische economie nadelig beïnvloeden. Zo is de maandelijkse inflatie ongeveer 50% en was de koopkracht van de "Joegoslavische" bevolking in juli 1992 op jaarbasis met 46% verminderd. De werkeloosheid in Servië bedraagt ongeveer 60% van de beroepsbevolking. Anderzijds is er, ondanks de afgenomen voedselproductie (voor 1992 wordt een daling van 25% verwacht in vergelijking met het voorgaande jaar) geen sprake van grootschalige voedseltekorten. Er is een omvangrijke zwarte markt, die onder meer in stand wordt gehouden door bijdragen van Serviërs in het buitenland. Zo meldde het federale bureau voor de statistiek onlangs dat dezen in de eerste negen maanden van 1992 meer dan 1,2 miljard dollar aan Servië hadden overgemaakt. De zwarte markt heeft voor sommigen een positief effect. Volgens een Servisch functionaris verrijkt 5-10% van de Servische bevolking zich aanzienlijk door de handel in wapens, brandstof en andere illegale transacties.

Hoewel de brandstofbehoefte van Servië niet accuraat kan worden geschat, bestaat de indruk dat in dit opzicht geen grote problemen bestaan. Ook na de verscherping van het toezicht op de sancties blijft sprake van ontduiking van het embargo op olie(producten), vooral over de weg en via de Donau. Bovendien vertoont de Servische olie- en aardgasproductie een stijgende lijn (vermoedelijk ±10% meer dan in 1991). Dit alles wijst er niet op dat de socialistische regering als gevolg van de sancties onder toenemende druk komt te staan om een ingrijpende koerswijziging door te voeren. In ieder geval is het zeer onwaarschijnlijk dat de sancties enig effect zullen hebben op de verkiezingen van 20 december a.s.

Op langere termijn zal het effect van de sancties zwaarder zijn. De industriële basis van het land is sterk aangetast. Reeds in september 1992 werd een afname van de industriële productie van meer dan 20% op jaarbasis gemeld. Toch kan ook dit positieve effecten hebben. De Servische economie wordt, evenals die van andere (ex-)communistische landen, gekenmerkt door een topzware en inefficiënte structuur en de daarmee samenhangende bureaucratie. De afbraak van deze structuur zou in normale omstandigheden grote, vermoedelijk onoverkomelijke sociaal-economische gevolgen hebben; dit is een van de redenen waarom de noodzakelijke herstructurering van de zich in soortgelijke problemen bevindende Kroatische economie tot op heden nauwelijks voortgang heeft gevonden. De Servische

regering heeft echter de mogelijkheid het (westerse) buitenland verantwoordelijk te stellen voor de ontberingen en daardoor een noodzakelijke stroomlijning van het economische leven door te voeren zonder vrees voor de politieke consequenties. Het is tegen deze achtergrond zeker niet uitgesloten dat Servië, ondanks de te verwachten zware problemen, op langere termijn een betere economische uitgangspositie zal hebben dan Kroatië.

Kosovo

De leider van de door Servië onderdrukte Albanese meerderheid in de voormalig autonome provincie Kosovo, Rugova, heeft verklaard dat hij de VN officieel heeft verzocht om de stationering van een vredesmacht in Kosovo. Daarbij verwees hij naar groeiende etnische spanningen in Kosovo, die zich onder meer manifesteerden in het incident op 3 december j.l., waarbij een Albanees door Servische ordetroepen werd gedood. Als een van de oorzaken voor de toename in de spanning meldde Rugova het huisvesten van Servische vluchtelingen, vermoedelijk uit Kroatië en Bosnië-Herzegovina, in Kosovo. Een soortgelijk herhuisvestingsbeleid heeft in de andere voormalig autonome provincie, Vojvodina, reeds aanleiding gegeven tot beschuldigingen van de kant van de Hongaarse minderheid dat Servië op deze wijze probeert de etnische structuur van de provincie de wijzigen als ouverture voor etnische zuiveringen.

De afgelopen weken is sprake van versterkingen van het Albanese leger aan de grens met Kosovo. Deze versterkingen lijken defensief van aard. Dit wijst erop dat de Albanese politieke leiding rekening houdt met een escalatie van gevechten in Kosovo en probeert met de beperkte ten dienste staande middelen een uitbreiding van deze gevechten naar Albanië zelf te voorkomen. Zoals Albanese politici de afgelopen maanden herhaaldelijk hebben onderstreept, is het echter waarschijnlijk dat Albanië bij een conflict in Kosovo toch ook militair betrokken zou raken.

Conclusie/voorzicht

Het patroon van de gevechten in Bosnië-Herzegovina blijft min of meer gelijk. Servische successen rond Sarajevo geven de verdedigers van de stad aanleiding om te vrezen dat Sarajevo alsnog zou kunnen vallen. Elders in Bosnië-Herzegovina bereiden de Serviërs zich voor om ook in winterse omstandigheden de strijd voort te zetten. Tegen deze achtergrond hebben diverse VN-functionarissen twijfels uitgesproken over de kans dat de vredesinspanningen in zowel Bosnië-Herzegovina als Kroatië onder de huidige omstandigheden enige kans van slagen hebben.

Het is nog steeds onduidelijk of federaal premier Panic zal kunnen deelnemen aan de presidentsverkiezingen in Servië. Bij de beslissing daarover zullen ook politieke overwegingen een rol spelen. Overigens lijkt de kans dat hij zijn rivaal Milosevic bij die verkiezingen zou kunnen verslaan, af te nemen.

De economische sancties blijven nadelige gevolgen hebben voor de Servische economie, maar waarschijnlijk onvoldoende om het Servische optreden in Bosnië-Herzegovina te beïnvloeden, laat staan de algemene verkiezingen van 20 december a.s. Op langere termijn zullen de sancties tot grote ontberingen lijden, maar vermoedelijk ook bijdragen aan een relatief gunstige uitgangspositie voor economische wederopbouw.